

Потамошнієва О.М.

викладач кафедри корекційної освіти
та спеціальної психології

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Ревуцька О.В.

завідувач кафедри прикладної психології та логопедії
Бердянський державний педагогічний університет

ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ НЕЗРЯЧОЇ ДИТИНИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ

Сьогодення сучасної освіти в Україні нерозривно пов'язано з інклюзивними процесами: втілення інклюзивних підходів, методик, підготовка педагогів до роботи в нових умовах тощо. Багато інформації про складності, які виникають в процесі впровадження інклюзії в навчальні заклади, суспільні інституції. Проте замало інформації та рекомендацій щодо формування зрозумілого, прийнятного для обох сторін спілкування, яке є важливим підґрунтям для успішної взаємодії незрячої дитини із зрячими однолітками та дорослими. Небагатьом педагогам, батькам відомі особливості спілкування незрячої дитини, особливості розвитку її мовлення, проксемічних характеристик взаємодії. Це призводить до неадекватного уявлення щодо можливостей дитини і в цілому про дитину, часто унеможлиблює проведення корекційної роботи в цьому напрямі.

При порушеннях зору роль мовлення зростає, одночасно використання мовлення як засобу спілкування при сліпоті наштовхується на певні труднощі, до них відносяться труднощі аналізу ситуації мовленнєвого спілкування і неможливість або ускладнення сприйняття невербальних елементів спілкування, характеристики партнерів по спілкуванню, відстані між ними, місця спілкування та ін.

Важливу роль в спілкуванні відіграє зворотний зв'язок. Повне виключення або серйозне обмеження пропускну здатності зорового каналу негативно впливає на взаємодію партнерів по спілкуванню.

Говорячи про процес спілкування, в нашому випадку слід виділяти ситуацію спілкування в системі «зрячий – незрячий».

Труднощі, які виникають, пов'язані, головним чином, з тим, що зрячий партнер, не враховує можливості незрячого, широко використовує невербальні засоби спілкування (міміка, пантоміміка, інтонація; створюючи тим самим дефіцит розуміння з боку незрячого партнера. Майже дзеркальна ситуація спостерігається з боку зрячого партнера – мовлення незрячою дитини часто монотонне, майже не супроводжується виразними рухами, жестами, мімікою - все це часто викривлює інтерпретування реакцій, унеможлиблює гармонійне спілкування.

Необхідно відмітити, незрячі досить тонко реагують на особливості темпу, тембру, відтінку голосу. Проте слух не може повністю компенсувати відсутню зорову інформацію, і її дефіцит в ряді випадків тягне за собою конфлікти, відмови від спілкування зі зрячими, формування установки на уникнення останніх. Звідси впливає, що при спілкуванні з незрячими зрячі повинні

максимально повно відображати в мовленні миттєву ситуацію, інтонаційно правильно оформляти мовлення.

Стратегія зрячого партнера в ході спілкування повинна в цьому випадку полягати в постійній підтримці розмови, використанні різного роду вигуків, реплік, які роз'яснюють ситуацію, тактильного контакту і т.д.

Об'єктивності заради слід зазначити, що уявлення значної частини зрячих про незрячих і їх можливості, особливості їх душевного життя, так само як і рівень розуміння і характер відносин далеко не завжди сприяють процесу спілкування і встановленню взаєморозуміння. Все це ще раз підтверджує, що входження незрячої дитини в суспільство зрячих залежить від просвітницької та практичної роботи стосовно цього напрямку роботи, формування комунікативного інструментарію у зрячих та незрячих учасників спілкування.

Ми припускаємо, що при усуненні проблем в організації навчання та виховання, підготовки педагогів, батьків, дітей незряча дитина могла б не лише успішно навчатися в загальній школі, а повністю входити в коло однолітків. При цьому позитивний вплив відбудеться в свідомості та пізнанні світу звичайних дітей, педагогів та батьків всіх дітей.

Список літератури:

1. Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання і виховання: навчально-методичний посібник. Харків: Харківська академія непереривної освіти, «Точка», 2014. 292с.